

Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні

Наказ МОН № 563 від 15.05.2023 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

№ 563 від 15 травня 2023 року

Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні

Відповідно до статті 57¹ Закону України «Про освіту», пунктів 1 та 2 пункту 1, пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 28 березня 2022 р. № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні», пункту 8 Положення про Міністерства освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630, НАКАЗУЮ:

1. Затвердити методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні, що додаються.
2. Органам управління у сфері освіти обласних, Київської міської військових адміністрацій довести цей наказ до відома керівників закладів загальної середньої освіти.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра освіти і науки України відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

Міністр

Оксен Лісовий

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти
і науки України

15.05.2023 р. № 263

**Методичні рекомендації
щодо окремих питань здобуття освіти в закладах
загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні**

Забезпечення безперервності здобуття освіти дітьми в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану важливо забезпечити права дітей, які внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації вимушено опинилися за межами України, дітей з неконтрольованих територій, територій населених пунктів на лінії зіткнення, деокупованих територій на безперервне здобуття освіти; надати можливість українським дітям, які наразі перебувають в інших країнах, продовжити навчатись за українською програмою; сприяти тому, щоб українські діти не втрачали зв'язок з Україною і могли продовжити здобуття освіти в Україні.

Міністерство освіти і науки України рекомендує дітям – громадянам України, які вимушено знаходяться за кордоном, такі варіанти здобуття освіти під час дії воєнного стану:

- 1) навчатись тільки в закладі освіти країни перебування учня за очною формою;
- 2) поєднувати навчання в закладі освіти країни перебування за очною формою і в закладі загальної середньої освіти України, зокрема Державному ліцеї «Міжнародна українська школа», за однією із форм навчання, передбачених законодавством (дистанційною, сімейною (домашньою), екстернатною);
- 3) навчатися в закладах/класах, які організовано в країнах перебування за ініціативою громадських організацій українців за сприяння органів управління освітою цих країн та місцевої влади і які надають освітні послуги у співпраці з Державним ліцеєм «Міжнародна українська школа» відповідно до укладеного договору;
- 4) якщо це не суперечить законодавству країни перебування, навчатися тільки в закладі освіти України за однією із форм навчання, передбачених законодавством (дистанційною, сімейною (домашньою), екстернатною).

Звертаємо увагу, що:

- порядок відвідування закладів освіти за кордоном і здобуття освіти в цілому регулюється виключно національним законодавством країн перебування;
- відповідно до законодавства дитина може бути зарахована лише до одного закладу загальної середньої освіти України.

За умови відсутності будь-яких відомостей щодо місця проживання чи місцеперебування учнів з числа осіб з неконтрольованих територій, територій населених пунктів на лінії зіткнення, деокупованих територій, осіб, які вимушено опинилися за межами України, рекомендуємо утриматись від їх відрахування із закладу освіти і зберігати їхні особові справи та результати оцінювання попередніх років у закладі освіти. Звертаємо увагу на необхідність здійснення заходів зі встановлення зв'язку з ними або їхніми батьками, іншими законними представниками.

Під час організації навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації і здобувають освіту

одночасно в закладах освіти країни перебування і України, варто враховувати, що вони опановують дві освітні програми одночасно. Це може призвести до збільшення навчального навантаження на дітей та, як наслідок, погіршення їхнього стану здоров'я.

Рекомендуємо закладам освіти, де дистанційно здобувають освіту діти - громадяни України, які очно навчаються в закладі освіти країни перебування, за можливості ужити заходів щодо оптимізації освітнього процесу й урахування результатів навчання з тих предметів, які здобувач (здобувачка) освіти опановує в закордонній школі. Зокрема:

- складати розклад онлайн-уроків з урахуванням, за можливості, зайнятості учнів протягом дня в закладі освіти країни перебування;
- не вносити до розкладу онлайн-уроків ті предмети, вивчення яких передбачено у закордонній школі;
- не вносити до розкладу предмети (курси) вибіркового освітнього компоненту;
- застосовувати, за можливості, асинхронне навчання з використанням відеозаписів уроків;
- використовувати національну платформу для дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» (далі - ВШО), що надасть можливість дітям опановувати українську програму в зручний для них час і зменшить навантаження, а функціонал «Кабінет учителя» надасть змогу педагогу ставити завдання і відстежувати навчальний прогрес учня (учениці). Якщо в закладі освіти є певна кількість учнів одного класу навчання, які одночасно здобувають освіту в українській та закордонній школах, можна організовувати для них на платформі ВШО віртуальний клас.

Із метою оптимізації освітнього процесу та врахування в розкладі онлайн-уроків навчання дитини в закордонній школі її батьки, інші законні представники можуть взяти (рекомендовано) в закладі освіти, де навчається дитина за місцем перебування, інформаційну довідку, із зазначенням часу перебування дитини в школі протягом дня, переліку предметів, що вивчаються в навчальному році, особливостями системи оцінювання, яку використовують у закладі освіти, та найвищого і найнижчого балів. Рекомендуємо узгоджувати з батьками (іншими законними представниками) дитини розклад уроків та особливості організації освітнього процесу.

Для зменшення навантаження учні, які одночасно навчаються в закладі освіти країни перебування та в закладі освіти України, можуть бути переведені (за заявою батьків, інших законних представників) на індивідуальну форму здобуття освіти: сімейну (домашню) або екстернат. Переведення здобувачів освіти на індивідуальну форму здобуття освіти може відбуватися протягом навчального року.

Для забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учнів, відповідно до пункту 7 розділу I Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2016 № 8, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314, зі змінами) заклад освіти складає графік консультацій, визначає форми, засоби, періодичність

оцінювання результатів навчання, у разі потреби для учня (учениці) розробляється індивідуальний навчальний план.

Індивідуальний навчальний план може визначати відмінні від визначених освітньою програмою закладу освіти освітні компоненти, їх послідовність, форму і темп засвоєння учнем. Під час розроблення індивідуального навчального плану пропонуємо враховувати освітню програму і навчальний план закладу освіти, в якому навчається дитина в країні перебування.

Керівник закладу освіти, згідно з пунктом 7 розділу I Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, має ознайомити здобувачів освіти, їхніх батьків, інших законних представників (одного з них) із порядком організації відповідної індивідуальної форми здобуття освіти, зокрема з порядком і періодичністю оцінювання.

Батьки (інші законні представники) можуть надіслати закладу освіти підписаний ними індивідуальний навчальний план або його скановану копію будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо).

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання, зокрема підсумкове (тематичне, семестрове, річне), результатів навчання здобувачів освіти може здійснюватися за потреби з використанням технологій дистанційного навчання і засобів зв'язку.

Керуючись нормою Закону України «Про повну загальну середню освіту» (абзац третій частини четвертої статті 14) рекомендуємо оцінювання результатів навчання учнів, які одночасно здобувають освіту в закладах освіти країни перебування та України, із тих предметів, які вивчаються в закордонній школі і відповідають предметам української типової освітньої програми, здійснювати на підставі результатів, отриманих у закордонній школі.

Переведення оцінок, отриманих у закордонній школі у 12-бальну систему у межах автономії заклад освіти здійснює самостійно. Предмети, які діти не вивчали в школі країни перебування (українська мова, українська література, історія України, географія України, захист України, правознавство), оцінюють вчителі з українського закладу освіти з використанням технологій дистанційного навчання.

Семестрове оцінювання, залежно від ситуації, можна проводити за результатами: тематичного оцінювання; поточного оцінювання, отриманого учнями під час очного, змішаного і дистанційного навчання; підсумкового оцінювання за семестр, що можна проводити, зокрема, у вигляді письмової контрольної роботи, тестування, діагностичної роботи, усної співбесіди тощо з використанням, за необхідності, технологій дистанційного навчання і засобів зв'язку.

Під час здійснення семестрового - оцінювання рекомендуємо зараховувати всі оцінки, які отримав учень (учениця) упродовж цього семестру (незалежно від форми здобуття освіти), зокрема отримані в закладі освіти за місцем тимчасового перебування (це може бути будь-який заклад загальної середньої освіти, у тому числі й приватні заклади освіти, в Україні чи за її межами).

За рішенням педагогічної ради під час оцінювання дозволяється враховувати результати навчання із відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.), отримані учнями у позашкільних закладах освіти.

Річне оцінювання здійснюється на основі семестрових або скоригованих семестрових оцінок (Інструкція з ведення класного журналу учнів 5-11(12)-х класів з загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України 03 червня 2008 року № 496). Звертаємо увагу, що річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. Під час виставлення річної оцінки може враховуватися динаміка особистих результатів навчання учня (учениці) з предмета та сформованість у нього (неї) умінь застосовувати набуті знання.

За відсутності в учнів із числа тимчасово переміщених осіб та з тимчасово окупованих територій задокументованих результатів оцінювання за I семестр річне оцінювання можна здійснювати за результатами II семестру.

За відсутності в учнів результатів підсумкового оцінювання за II семестр річне оцінювання може здійснювати за результатами I семестру з урахуванням поточного оцінювання в I семестрі (за його наявності). Заклади освіти, у яких тимчасово навчались учні з числа тимчасово переміщених осіб, можуть видавати їм інформаційні довідки про період навчання із зазначенням переліку предметів, окремих тем та результатів оцінювання. Крім того, для проведення семестрового та річного оцінювання здобувач (здобувачка) освіти може надати інформацію з електронного журналу і щоденника, зокрема електронного, із попереднього або тимчасового місця навчання.

За рішенням педагогічної ради закладу, затвердженого відповідним наказом, *семестрове та річне оцінювання* учнів 5-8 та 10 класів може здійснюватися не за 12-бальною шкалою, а за двобальною («зараховано»/«не зараховано») у випадках:

- відсутності через об'єктивні причини задокументованих результатів оцінювання, зокрема через відсутність в учнів із певних обставин можливості долучитися до навчання під керівництвом педагогів;
- у разі пропуску учнем (ученицею) понад 50% уроків із певного предмета;
- у разі поєднання навчання в закладі освіти країни перебування заочною формою і в закладі загальної середньої освіти України за однією з форм здобуття освіти;
- під час оцінювання предметів варіативної складової.

Річне оцінювання може бути проведено перед початком навчального року, зокрема з використанням технологій дистанційного навчання і засобів зв'язку. В окремих випадках річне оцінювання може здійснюватись упродовж I семестру наступного навчального року.

Оцінювання учнів, які здобувають освіту за однією з індивідуальних форм (сімейною, екстернатною) здобуття загальної середньої освіти, організується згідно з Положенням про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2016 № 8, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314 зі змінами.

Відповідно до чинних нормативно-правових актів (Інструкція з ведення класного журналу учнів 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України 03 червня 2003 року № 496; Порядок переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 р. за № 924/27369, зі змінами) і семестрова, і річна оцінки можуть підлягати коригуванню.

Зарахування до закладу освіти. Переведення на наступний рік навчання. Зарахування результатів навчання.

В умовах воєнного стану особливо важливо забезпечити права учнів на продовження здобуття освіти, зокрема, в установленому порядку перевести їх на наступний рік навчання, видати свідоцтва досягнень або таблиці навчальних досягнень та документи про здобуття освіти.

Зарахування дітей до закладу освіти здійснюється відповідно до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 264/32016 (далі - Порядок). Згідно з пунктом 6 Порядку зарахування дітей до закладу освіти, у тому числі до I та 5 класів, здійснюється, як правило, до початку навчального року. В умовах правового режиму воєнного стану рекомендуємо у необхідних випадках приймати заяви батьків та інших законних представників для зарахування дітей, у тому числі до 1 та 5 класів, без дотримання терміну 31 травня.

Усі діти, які вимушені були змінити місце проживання і здобували освіту в школах за кордоном, після повернення в Україну зараховуються до закладів загальної середньої освіти України (у ті, де навчались до вимушеного переміщення, зокрема за межі України, або в інші заклади загальної середньої освіти України).

Зарахування дітей, які вимушено опинилися за межами України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації, до закладу освіти згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 28 березня 2022 року № 274 здійснюється на підставі заяви (поданої особисто, електронною поштою або будь-яким іншим зручним для заявника способом) одного з їхніх батьків чи інших законних представників.

При визначенні класу, до якого має бути зарахована дитина, рекомендуємо зараховувати результати попереднього навчання на підставі інформаційної довідки, яка підтверджує навчання в країні перебування.

Бажано, щоб довідка містила таку інформацію:

- ім'я та прізвище, дата та місце народження учня (учениці);
- назва навчального закладу та період навчання учня в ньому;
- клас навчання;
- перелік предметів із зазначенням кількості навчальних годин і тем, які вивчались;
- результати навчання;
- система оцінювання, яку використовують в закладі освіти, із зазначенням найвищого та найнижчого балів;
- дата видачі, печатка та підпис керівника закладу освіти.

Довідку зберігають в особовій справі учня (учениці).

Керуючись абзацом третім частини четвертою статті 14 Закону України «Про повну загальну середню освіту» рекомендуємо учням, які навчались тільки в закладі освіти країни перебування за очною формою, зараховувати результати навчання з тих предметів, що передбачені і навчальним планом закладу освіти країни перебування, і навчальним планом української школи.

Дітям, які, перебуваючи за кордоном, не вивчали предмети, передбачені українськими освітніми програмами, або в них відсутня інформаційна довідка, яка підтверджує навчання, згідно з частиною п'ятою статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» надається можливість пройти річне оцінювання до початку навчального року. Форму проведення оцінювання обирає заклад освіти. Річне оцінювання може здійснюватись із використанням технологій дистанційного навчання та засобів зв'язку з дотриманням принципів академічної доброчесності. В окремих випадках можливе проведення річного оцінювання протягом навчального року.

У випадку навчання в закладі освіти країни тимчасового перебування й одночасно в закладі освіти України (за дистанційною, сімейною (домашньою) або екстернатною формами), зокрема в Державному ліцеї «Міжнародна українська школа» або в закладі освіти, який є його партнером, визнання результатів навчання (річне оцінювання) не потрібне. Переведення на наступний рік навчання здійснюється в установленому порядку.

Також, відповідно до абзацу третього частини четвертої статті 14 Закону України «Про повну загальну середню освіту», не потребують окремого визнання закладом освіти результати навчання, отримані дітьми у закладах освіти країн тимчасового перебування, де впроваджувались українські освітні програми. Після повернення в Україну ці діти зараховуються до закладів освіти і переводяться на наступний рік навчання в установленому порядку на підставі результатів оцінювання, проведеного закладом освіти країни тимчасового перебування, за умови надання інформаційної довідки про підтвердження навчання.

Діти, які проживають або проживали на неконтрольованій території, території населених пунктів на лінії зіткнення, деокупованій території і не мали можливості протягом понад шести місяців навчатись за однією з форм здобуття освіти, поновлюються в закладі освіти, учнями якого вони були, або зараховуються до іншого закладу освіти України на підставі заяви одного з батьків / законних представників (пункт 7 Порядку переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання). Рекомендуємо провести для таких учнів предметні діагностичні роботи за попередній рік навчання і здійснити підсумкове річне оцінювання протягом I семестру.

Оцінювання діагностичних робіт необов'язкове, водночас, за рішенням закладу освіти оцінювання може здійснюватися як за 12-бальною, так і за 2-бальною («зараховано» / «не зараховано») шкалою. За результатами діагностування заклад освіти розробляє індивідуальні програми коригувального навчання, спрямовані на підготовку дітей до річного оцінювання за попередній рік навчання та організації подальшого освітнього процесу. Для організації коригувального навчання рекомендуємо використовувати додаткові години, передбачені освітньою програмою закладу.

Учні 1-10 класів можуть бути не переведені на наступний рік навчання та залишені для повторного здобуття загальної середньої освіти в тому самому класі на підставі письмової заяви одного з їхніх батьків чи інших законних представників.

Рішення про переведення учня до наступного класу приймається педагогічною радою відповідного закладу загальної середньої освіти.

Під час переведення на наступний рік навчання або вибуття із закладу загальної середньої освіти учням, яких було зараховано до першого класу в 2018 році та наступних роках, видається свідоцтво досягнень, учням інших класів за рішенням закладу освіти видається таблиць навчальних досягнень або свідоцтво досягнень.

Вважаємо за необхідне застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня/учениці, гнучко використовувати відповідні процедури в найкращих інтересах дитини для дотримання її права на продовження здобуття освіти.

Отримання документів про здобуття освіти

Свідоцтво про здобуття певного рівня загальної середньої освіти єдиного державного зразка України видається дітям, які перебуваючи за межами України здобували освіту в українському закладі освіти, що має ліцензію на провадження освітньої діяльності.

У разі завершення здобуття базової або повної загальної середньої освіти в закладах освіти інших держав і отримання учнем/ученицею відповідних документів застосовується процедура визнання документів про освіту, яка здійснюється в установленому законодавством України порядку.

Учням випускних класів, які навчались у закладі освіти країни перебування, проживають або проживали на неконтрольованій території, території населених пунктів на лінії зіткнення, деокупованій території, та за певних обставин не отримали документ про здобуття освіти відповідного рівня, надається можливість пройти підсумкове (річне) оцінювання в одному з українських закладів освіти як екстернам і отримати документ про освіту українського зразка. Екстерн може пройти оцінювання за один або кілька класів у межах одного або декількох рівнів повної загальної середньої освіти протягом одного навчального року.

Видача характеристики за місцем навчання

Відповідно до Закону України «Про освіту» заклади освіти наділені автономією, що полягає в їх самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом.

У межах автономії закладів загальної середньої освіти при організації документообігу можлива видача довідок (характеристик) на здобувачів освіти на прохання батьків, зокрема тих, які перебувають у конфлікті; правоохоронних органів; інших підприємств, установ та організацій (у разі, якщо отримання такої інформації можливе за законом) із дотриманням вимог щодо порядку ведення документування, визначених Інструкцією з діловодства у закладах загальної середньої освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України 25.06.2018 № 676, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 вересня 2018 р. за № 1028/32480.

Генеральний директор
директорату дошкільної, шкільної,
позашкільної та інклюзивної освіти

Олег Єресько